

паэты планеты

Гунар Экелёф

Выбраная лірыка

*Пераклад са шведскай
Лявона Баршчэўскага*

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2019

УДК 821.113.6-1
ББК 84(4Шве)-5
Э35

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, **В. Сёмуха**,
А. Хадамовіч, Г. Янкута

Пераклады зроблены паводле выданняў:

Gunnar Ekelöf. *Sent på jorden*. Stockholm: Spektrum, 1932.

Gunnar Ekelöf. *Dikter och prosastycken* / ed. Carl Olov Sommar.

Stockholm: Bonnier, 1990.

Svensk dikt. Sammanst. av L. Gustafsson. Stockholm: Wahlström &
Wickstrand, 1995.

Modern svensk lyrik. Från Ekelöf till Lillpers. En antologi redigerad av
S. Bergsten. Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 1995

На вокладцы:

СЮЗАН ЭКЕЛЁФ,

Партрэт Гунара Экелёфа паводле фатаздымка (1971).

ISBN 978-985-23-0068-1

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.

©Афармленне. Выдавец Зміцер
Колас, 2019.

З кнігі «Позна на Зямлі» (1932)

кветкі за шыбай заснулі

(blommorna sover i fönstret)

кветкі за шыбай заснулі і лямпа сваё святло
талопіць і кветкі зрок бяздумна талопяць у змрок начны
творы мастацтва бяздушна паказваюць сутнасць сваю
а мухі ў ціхім роздуме сядзяць на сценах

хіляцца кветкі пад вечар лямпа прадзе святло
прадзе кот шэрць перш чым заснуць у кутку
кафейнік пыхкае задаволена на пліце
а дзеці ціха гуляюцца словамі на падлозе

белы абстаўлены стол чакае кагосьці
чые крокі больш не пачуюцца на сходах

цягнік што прарваў удалечы цішу
таемнасці рэчаў не зможа раскрыць
ды лічыць звышдакладна ўдары гадзінніка лёс

Рамэа і Джульета

(Romeo & Juliet)

заслона ўпала на лес пацямнелы й сцішаны нібы вечнасць;
з розных канцоў свету вецер прынёс
фрагменты начных размоў...

яны павольна нахіліліся над струхлелай балюстрадай,
аздобленай сентыментальнымі павойнымі ружамі
і ўбачылі
свае адлюстраванні ў вадзе якая струменіла спакой
зорнага неба
і пакінулі тэрасу ўзносячыся ў Сусвет нібы
на балкон...

вецер начны шаптаў бязгучна чулыя словы ў кулісах,
туга мая ўласная цягнула рукі да тваіх грудзей,
ціха ўздымалася змушала нямець і раздзірала
маю памяць,
а мы ў гэты час у цемры ляцелі адно да аднога,
доўга й бязвольна не сустракаючыся ніколі...

ХОР ЭЛЬФАЎ

Тады раскоша знікла пад белымі выпарэннямі сноў,
зніклі й тыя якія гэта сабе адно прыснілі –

нехта можа спытаць чаго тыя двое шукалі
на посцілцы мяккай,
над павучынымі карункамі якой раса мільгацела?

КАРАЛЕВА ЭЛЬФАЎ

можа нябеснага квету
ці доўгае вандроўкі
з заплюшчанымі вачыма
і сямю кстамі на сэрцы...

плёскат хваляў

(böljeslag)

блакітныя мае жаданні, блакітныя жаданні неба й мора
бо занадта цяжкое чалавечае жыццё для мяне, найлепей
я пачуваюся сярод водарасцяў і мідый
мае берагі – каралі мора, а мора дыхае спакойна і
лагодна грукае ўсёй сваёю галькай...

грае ў аблоках нябачны струнны квартэт колерамі, а
сонца памірае як лебедзь святла
можа, хтосьці дасць мне птахаў, каб я ўзяцеў разам з імі
ў чырвоны кільватар сонца, дзе трымціць

мая фасфарычная зорка
калі я пачакаю, можа нехта мае жаданні

ператворыць у ракеты
і дазволіць ім выбухнуць побач з воблакам недзе
далёка

тады б зоркі блакітныя маглі падаць павольна
ў вечаровую чырвань...

блакітныя зоркі маіх жаданняў, бо занадта цяжкое
чалавечае жыццё для мяне

клімактэрыі
(klimakterium)

Маці не мае больш ніякіх птушак да хлеба або віна
магіла памерлага бацькі зеўрае пустатой
у сарамоцці зямлі
а сын сядзіць у пекле за забойства бацькі

анафеоз

(*apoteos*)

дайце мне атруты каб памерці або мараў каб жыць
аскетызм скончыцца неўзабаве ў брамах месяца
дабраслаўленых

з дапамогай сонца а сны памерлага хоць не заручоныя
з рэчаіснасцю ўжо не будуць наракаць на свой лёс

ойча аддаю твайму небу маё вока як блакітную
кроплю ў моры і ўжо

чорны свет не схіляецца перад пальмамі й псальмамі
а вятры

старадаўнія расчэсваюць косы дрэў наталяюць смагу

вандроўцы нябачнага крыніцы і чатыры бакі

свету апусцелі навокал тых мараў

а муслін анёлаў раптам

ператвараецца

у нішто

З КНІГІ «ПРЫСВЯЧЭННЕ» (1934)

Прысвячэнне (*Dedikation*)

З любоўю да цела, душы, кахання.

З жарсцю да таго й гэтага, на гэта й тое
да спантаннай дабрыні.

З абыякавасцю да нікога.

З іранічнай зайздрасцю да іранічнай вечнасці,
да рэчы ў сабе й непарушнай матэрыі.

З нянавісцю да сакрушальнай усеагульнай дурасці,
да дзяржавы й законаў, сям'і ды царквы,
хлусні ды страху.

Каб апаганіць удаваную цнатлівасць,
каб сплюндраваць прыгожыя фасады,
каб змусіць чысціню бачыць бруд і здаровы сэнс,
каб усвядоміць сваё вар'яцтва,
каб абяліць свае магілы, натхнёна знішчыць пісьмёны.

На кучах падгнилага лісця аканту ўпадуць душы
у гвалт праўды, і целы згараць полымем кахання
калі аднойчы надыдзе час.

Калі надыдзе час, мы займеем сілы,
каб жыць жыццём адно аднаго
і права жыць нашым уласным.

Магія восені

(Höstsejd)

Прыціхні, замоўкні й чакай,
Чакай дзікага звера, чакай знаку, што з’явіцца;
Чакай на цуд, чакай на знішчэнне, што прыйдзе,
Калі час згубіць сваю салёнасць.
Гэта ўжо лунае з патухлымі зоркамі, полымем прашывае.
Прыходзіць на золку або на сутонні.
Дзень і ноч – час не ягоны.
Калі сонца ператворыцца ў прах, а месяц у камень, прыбудзе
Яно з патухлымі зоркамі на абвугленых караблях.
Тады скрываўленыя брамы разнасцежацца напоўніцу,
Тады нескрываўленыя брамы зачыняцца назаўсёды.
Зямля запоўніцца невідочнымі крокамі, а паветра –
нячутнымі гукамі.
Гарады рухнуць дакладна на ўдар гадзінніка.
Вушныя ракавіны выбухнуць, нібы ў глыбінях водаў,
А бязмежная пакора часу зробіцца вечнаю.
Заглыбіўшыся ў мёртвыя позіркі, у заснулае святло
Цуду, які, лёгка датыкаючыся, абмінае іх дамы,
Прыціхні, замоўкні й чакай,
Стаіўшы дых, пакуль золак не расплюшчыць вока,
стаіўшы дых,
Пакуль не згасне позірк сутоння.

З КНИГІ «ЖАЛОБА І ЗОРКА» (1936)

Дыфірамб (*Dityramb*)

Марскія конікі, шклянныя конікі, бяжыце, бяжыце
да валуноў, дзе разбіваюцца брычка за брычкаю,
а вы на дыбкі ставайце, драпайце тыя павозкі!
Выцягвайце свае святліста-зялёныя шыі:
цяжка ехаць павозцы ўгору над грабянямі хваль,
што залаціста шумяць – гэта сонца!

Марскія конікі, шклянныя конікі, бяжыце, бяжыце
да валуноў, дзе разбіваюцца брычка за брычкаю,
а вы на дыбкі ставайце, іржыце на ветры,
трасучы пенападобнымі грывамі! Паслухайце,
як рыкае леў са святла спаміж хмараў,
вызвалены з клеткі ночы...

І вецер, і вецер – ён тут!
Гэта вецер клікае мора.
Вецер шпурляе ластавак на вадзе,
вецер танчыць са сцяблінкамі траваў, з галінкамі,
вецер танчыць з альшынамі, з вербамі,
вецер танчыць з усімі...

Жвава шугае перад мною яшчарка,
вакол лётаюць чмялі ды пчолы.
Цераз дрыготкую павуціну
выходзіць са мною спаткацца сонца.
Дзённыя ловы, у мігаценні трывожным,
якраз і пачаліся.

Я думаю...

(Jag tänker...)

Я думаю пра тое, што пакінуў,
я думаю ўсё пра сваю самоту...

Насоўваецца ноч, усё спакойна:
Сабачы брэх чуваць з далёкай адзіноты.
Святло ў акне – агонь вартуе хату...
Упала знічка – восеньская зорка!
Ад лета беллага працягнута рука,
заклад за абяцанне казачнай краіны –
упаў пярсцёнак залаты на дно стаўка.
І я замову ўспомніў бы з прадаўняе часіны,
і я знайшоў бы той пярсцёнак сярод ціны –
маім навечна гэта лета потым стала б...

Я думаю пра тое, што пакінуў,
я думаю ўсё пра сваю самоту...

Надпіс
(Inskrift)

Чалавек, ты да гэтага часу вандруеш
дарогамі гэтымі, шукаючы чалавека
– мажліва, ты той, каго калісьці шукаў я,
мажліва, я той, каго шукаў ты колісь.

Начное евангелле
(Nattligt evangelium)

Палае агонь, яго святло
усё наўкол заліло –
і скарб, схаваны ад лішніх воч,
палае так штоноч.

Што ж, кожнаму ёсць што прыхаваць:
яму й не заўжды відаць.
Прытомнасць страціў бы ён і жыццё,
каб меў пра скарб знаццё.

Палай жа агонь мой
кветкай жывой,
бо, калі ў змроку,
ты мой.

Пясок стагоддзяў...

(Seklernas sand...)

Пясок стагоддзяў
у пясочным гадзінніку сусвету –
зоркі!

О як цудоўна ў гэтым уборы
вялікай Мацеры Ночы,
той, што носіць цябе,
як насенне, у сваіх глыбінях,
што ствараюць цемру –
цябе, які й сам складзены
з клетак сусвету,
з крыві плыўкіх птушыных дарог,
з пачуццяў змрочназорных туманнасцяў.

Што табе да тых песняроў Завершанасці:
усё ж знаходзіцца на сярэдзіне шляху!
Бог нарадзіўся –
бог народзіцца нанова,
і тысячы багоў, і дзясяткі тысяч,
не з міласці, а са здзейсненага часу
і толькі дзеля таго, каб быць на сярэдзіне шляху
да таго, што надыдзе!

Нішто бясконцае, Нішто вечнае,
Нішто халоднае і мёртвае,
але кожная ноч зямная –
гэта таемная ноч Божага Нараджэння.

З КНІГІ «СПЕЎ НА ПАРОМЕ» (1941)

Вазьмі й пішы

(Tag och skriv)

I

Пра жыццё й тых, хто жыве.
Пра смерць і пра памерлых.
Пра любоў і пра нянавісьць.
Пра ўсход і захад,
якія не сустрэнуцца ніколі
і не разлучацца ніколі,
адно адчувацьмуць узаемную блізкасць,
сачыцьмуць за сваімі рухамі –
так як гэта робяць людзі
ў нянавісці і ў любові.

Спяваю пра адзінае, што паяднаць нас можа,
пра тое практычнае, для ўсіх тое самае:
як рэдка чалавек мае ўладу,
каб улады зрачыся!
Зрачыся ўласнага «я» і права прамаўляць –
адзінае, што моцы надае.

II

Я паўстаю з попелу свайго –
як пачуццёвае жыццё, што мысліць;
пад пагрозай быць паглынутым бяскшталтнымі хвалямі
я ўзношуся зноўку.

Чалавек існуе адно як сведка:

Вазьмі й пішы!

Няма моцы іншай, па-за ўнутранай моцай,
а яна прыходзіць звонку,
ад чагосьці таемнага, што лунае недзе ўверсе,
праскоквае ледзь-ледзь паміж фасфарычнымі хмаркамі,
гальванічна плыве над табою,
так што ты быццам адчуваеш сябе ў змаганні!
Але гэта – моц, што змагаецца, а не ты!

З чым змагаецца моц?

Няма іншай слабасці, па-за ўнутранай слабасцю,
а яна прыходзіць звонку,
ад чагосьці таемнага, што варушыцца ўнізе,
якое змяняецца, уздымае змрочныя хвалі
вусцішна, магнетычна.

Адчуваеш змаганне дужых рамянаў?

Але гэта – моц, што змагаецца, а не ты!

З чым змагаецца моц?

Напраўду ты – не што большае, як поле бітвы!
Вандроўнік, з якога сонца й бура спрабуюць плашч
сарваць адначасна,
адначасна! А не па чарзе.

Ледзяны ў цяні, гарачы-гарачы на сонцы:
Душы красавік.

III

Ты кажаш «я» і «гаворка йдзе пра мяне»,
але гаворка йдзе адно пра тое,
што ў рэчаіснасці ты – ніхто.
Такая бессуб'ектная, голая і бякшталтная рэчаіснасць!
Якраз у страху перад ёй ты пачаў апранацца,
неяк сябе паводзіць, называць сябе «я»,
хапацца ліхаманкава за сцябло.

У рэчаіснасці ты – ніхто!

Правапарадак, людская годнасць, вольная воля –
усё гэта вобразы, створаныя ў пустой зале рэчаіснасці,
страхам перад тым, каб прызнаць штосьці па-за правам,
па-за тэзай і антытэзай!

У рэчаіснасці ты – ніхто.

Сам па-за добром і злом, як поле бітвы добра і зла,
як змаганне вышэйшай істоты з ніжэйшай,
ты адчуваеш часам праўду, як прорву каля дарогі,
не наважваючыся, не хочучы бачыць –
ты, каго трасе ад найменшай выбоіны!

У рэчаіснасці ты – ніхто.
Маеш месца, апратку, імя,
а ўсё астатняе – толькі твае жаданні:
тваё «я», тваё асуджэнне, тваё збавенне.
Бо ты ўзяў усё сабе загадзя!

Збавенне... няма ніякага збавення! Ты сніш
пра збавенне, мармычаш пра Уваскрэсенне,
Святасць!

Бо ты прагнеш таго,
а лёс чалавечы – нязменна суровы;

Аднак ты здолеў пакласці яшчэ адну цаглінку
ў гмах тваіх жаданняў:
Яшчэ адно жаданне з тысячы ўсёмагчымых
сталася для цябе
мажлівым, неабходным, пэўным,
а ўрэшце, здзейсненым –
падобна, як ты сам жаданнем і быў ад пачатку;
і яшчэ тое магічнае імя, што далі табе продкі,
каб цябе абараніць ад цямрэчы й бессуб'ектнасці,
каб адрозніць цябе менавіта ад тысячы падобных
і амаль гэткіх самых.

І, аднак, ты па сутнасці безыменны, як ноч
і цямрэча:

У рэчаіснасці ты – ніхто.

IV

Прыгажосцю, якой я шукаў, было гайданне
трампліна.

Мудрасцю, у якую дагэтуль я верыў, была
баязлівасць скакуна.

Ды той, хто шукае замірэння, застаецца зацятым.

Той, хто прагне збавення, ужо асуджаны.

Адмаўленне? Не, найглыбейшая вера,
якой дасягнуць мажліва толькі, калі ўжо ні ў што не верыш,
якую можна мець, толькі тады, калі ведаеш:

Я не маю, і ўва мне няма фальшу,
а праўда далёка (я сам сабе далёкі).

Я пакідаю сябе,

як апошні пацук пакідае карабель, што тоне –
абломкі ў агні, з якіх глыб забірае сваё,

калі прасторы забралі сваё.

(цябе ўзважылі на дузе, і высветлілася: ты й лёгкі, й цяжкі).

Як абломак карабля, што дрэйфуе па змрочнай

зменлівасці формы,

збалены і асветлены зоркай таемнага змагання,

зоркай, хоць невідочнай, але магутнейшай

за сонца і месяц,

якая адначасна простая й складаная, цёмная й светлая,
адначасна! А не па чарзе.

Жыццё – гэта сутыкненне кантрастаў

і не частка ніводнага з іх.

Жыццё не дзень і не ноч,
а золак і сутонне.
Жыццё не дабро і не зло –
толькі зярнятка паміж жорнамі.
Жыццё – гэта не бойка рыцара з цмокам,
а дзяўчына-цнатліўка.
І няхай ніхто да мяне не прыходзіць галодным
і падступным, як цмок,
і няхай ніхто да мяне не прыходзіць шляхетны, як рыцар –
хоць казкі гэтак прыгожа маняць!
І няхай ніхто да мяне не прыходзіць даверлівы і поўны надзей,
як дзяўчына-цнатліўка,
бо змаганне няспыннае,
а тым, хто заплаціць у ім жыццём,
не будзе ні цмок,
ні рыцар,
а заўсёды – дзяўчына-цнатліўка.

V

Трывога і ўцёкі дзяўчыны – то меч і кіпці.
З яе трывогі і ўцёкаў куецца меч і растуць
вострыя кіпці,

Яна памірае штохвілі – й таму жыве,
яна ўцякае штохвілі – й таму застаецца.
Яна набірае моц і моц-процівагу – таму хістаецца.

Яна хістаецца – й таму трымае раўнавагу.
карона, плашч і складзеныя далоні належаць змаганню –
не ёй,

але змаганне належыць ёй.

Гэта ёю жыве змаганне.

Яна – яго прынада.

О ціша глыбокая, ахутаная бурай!

Ты нібы лялька, кінутая дзіцем,

аддадзеная на волю бессэнсоўнасці!

Перад тым, чый зрок працінае бойку, паўстаеш ты.

Перад тым, чый зрок працінае цябе, ты знікаеш,

бо ён знікае ў табе.

Брама, што адчыняецца, дарога, што змяёй

сыходзіць удалеч.

На дарозе самотная постаць, што аддаляецца.

Тая самая постаць, што йдзе сваім шляхам і знікае –

увесь час тая самая,

і ўвесь час яна знікае.

Зрокавы падман і партэнагенез.

Веру ў самотнага чалавека...

(Jag tror på den ensamma människan...)

Веру ў самотнага чалавека,
у яе, што вандруе самотна,
што не ветрыць нюхам, як сабака,
што, як воўк, не ляціць за чалавечым нюхам:
адразу па-людску і антылюдску.

Як дайсці да грамадства?
Ляці шляхамі, што ўверсе і ўнізе:
Жывёльнае ў людзях – жывёльнае і ў табе.
Ідзі шляхамі, што ўверсе і ўнізе:
Што на дне ў цябе, яно на дне і ў іншых.
Цяжка звыкнуцца.
Цяжка прывыкнуць.

А той, хто робіць гэта, не застанецца адзін ніколі.
А той, хто робіць гэта, заўжды салідарны будзе.
Непрактычнае робіцца практычным
У перспектыве.

Існуе нешта...

(Det finns någonting...)

Існуе нешта, што ні да чаго не пасуе,
і ўсё-ткі не кідаецца ў вочы,
і ўсё-ткі яно вырашае,
і ўсё-ткі яно звонку.

Існуе штосьці, што заўважаецца якраз тады,
калі яго не заўважаюць (як ціша),
а не заўважаюць якраз там, дзе яно было відавочным,
бо там ён (як ціша) перамешваецца з нечым іншым.

Зірніце на хвалі пад небам. Шторм – гэта паверхня,
шторм – гэта наш спосаб бачання.

(Што мне да тых хваляў... Або да сёмага валу).

Існуе пустэча між хваляў:

зірніце на мора, зірніце на ўзбярэжнае каменне.

Існуе пустэча між камення:

яны не выламаліся, яны не кінуліся сюды,

Яны ляжаць тут, і яны – частка скалаў.

Таму набяры цяжару, скарыстай цяжар свой мёртвы,

дазволь адламіцца, кінуцца – упадзі,

аб скалу разбіся!

(Што мне да той скалы).

Ёсць сусветы, сонцы й атамы.
Ёсць веды, угрунтаваныя на цвёрдых пунктах.
Ёсць веды неабароненыя, угрунтаваныя на пустэчы.
Ёсць пустэча між сусветамі, сонцамі, атамамі.
(Што мне да сусветаў, сонцаў і атамаў).
Ёсць няпарнае гледзішча на ўсё ў гэтым
жыцці падвойным.

Ёсць спакой па-за межамі ўсяго.

Ёсць спакой за ўсім.
Ёсць спакой унутры ўсяго.
Схаваны ў руцэ.
Схаваны ў пяры.
Схаваны ў атраманце.
Адчуваю спакой над усім.
Нюхам ветру спакой за ўсім.
Бачу й чую спакой ва ўсім,
аднастайны спакой за межамі ўсяго.
(Што мне да таго спакою).

Што ні чалавек, то сусвет...

(En värld är varje människa...)

Што ні чалавек, то сусвет, заселены
сляпцамі, што глуха бунтуюць
супроць свайго «я» – уладцы, што над імі пануе.
У кожнай душы ў палоне тысяча душаў,
у кожным свеце тысяча светаў схаваных
і тыя сляпыя, тыя ніжэйшыя светы
рэальныя і жывыя, хоць недафармаваны –
сапраўдныя, як і тое, што я рэальны. А мы, уладцы
і прынцы з тых тысяч магчымых у нас уладцаў і прынцаў –
мы заўсёды падданыя, самі ў палоне ў нейкай
большай істоты, якую мы разумеем
гэтаксама мала, як наш уладца – уладцу свайго.
З іх смерці й любові пачуцці нашы зрабілі адценне.

Нібыта агромністы параход прайшоў
удалечы, пад даляглядам, дзе ён відочны
у водбліску вечаровым. А нам пра яго не вядома,
пакуль прыбою хваля на беразе нас не заспее –
спачатку адна, і яшчэ адна, і шмат іншых,
якія гучна плёскаюць, пакуль усё не вернецца
у стан свой даўнейшы. Усё, аднак памянялася:
Так нас, цені, ахоплівае дзіўная трывога,
калі нам падказвае нешта, што людзі з'язджаюць
і сёй-той здабывае сабе вызваленне.

Эйфарыя

(Eufori)

Сядзіш у садзе самотны з нататнікамі,
канапкай, пляшкай і люлькай.

Ноч, але такая ціша, што свечка гарыць і не мільгае,
водбліск яе святла на стале, збітым з гарбылёў,
адбіваецца на пляшцы й фужэры.

Робіш глыток, з'ядаеш кавалак, набіваеш і запальваеш
люльку,

запісваеш радок ці два, перапыняешся
і медытуеш
над смугой вечаровай зары, што мае перамяніцца
ў ранішнюю заранку;

мора блакіту, бела-зялёная пена ў цемры летняе ночы,
ніводнага мятліка над свечкай, адно рой камароў у дуброве,
лісце нерухомае да неба... І асіна, што шамаціць у цішы:
Уся прырода, моцная любоўю і паміраннем, вакол цябе.

Быццам тое быў вечар перад доўгай-доўгай вандроўкай:
Ёсць квіток у кішэні, і ўсё спакавана дарэшты.

Можна гэтак сядзець, адчуваючы блізкасць далёкіх краін,
адчуваць, як усё ўва ўсім, і адразу канец і пачатак,
адчуваць, што тут і цяпер мажлівыя і ад'езды, й вяртанні,
адчуваць, што смерць і жыццё моцныя ў нас унутры, як віно!

Так, быць адзіным цэлым з ноччу, адным з самім сабою,
з агнём свечкі,
што глядзіць мне спакойна ў вочы, загадкава і спакойна;
з дрыготкай, шапатлівай асінай,
з купкамі кветак, што вызіраюць з паўзмроку
і слухаюць тое,
што я ледзьве не прамовіў, але ўтрымаўся,
таго, у чым, нават калі б мог, я не прагаварыўся
і што цурчыць ува мне ручаінкай чысцюткага шчасця!
І ўздываецца полымя... Нібы кветкі пчылінай гуртуюцца,
і святло ўсё бліжэй і бліжэй у дрыготкіх кропках вясклі.
Асіна дрыжыць, гуляючы, зара йдзе вечаровая,
і ўсё, што было невыказным, далёкім, невыказным і блізкім
стаецца.

Я пяю пра адзіную рэч, якая дае замірэньне,
адзінае практычнае, што ўсіх яднае.

З КНИГІ «NON SERVIAM» (1945)

Стакгольмская вуліца (*Stockholmsgata*)

Простая дзяўчынка
ў іншым горадзе
іншы пакой
ды іншы дом,
дзе ніхто не жыў
іншы кут,
у якім ніхто не стаяў
і ніколі не чакаў
нікога...

Простая дзяўчынка
з іншай моваю,
з поглядам на жыццё
абсалютна сваім...

Праца іншая,
іншае імя
і іншыя вуліцы, каб хадзіць,
іншыя вуліцы, каб хадзіць,
іншыя вуліцы, каб у думках быць
пра тое, чаго ніколі
не будзе...

Лебедзь

(Svanen)

Чуў я, як гусі дзікія
гагалі над паркам каля лякарні
дзе ў ранішняй паўдрымоце
блукалі бледныя людзі
Чуў я – іхняе гаганне
Мроіў я – гаганне...

І ўсё-ткі чуў я!

Вакол бяздонных ставоў
бясконцы ланцуг прысадаў
і ў безлічы дзён адбіваецца
адзін і той самы дзень
І бутоны нязнаных кветак
закрываюцца палахліва
ад самага слабага дотыку
Вось жанчына лямантуе:
«Свалата! Д'яблы!»

Яе спешна ўбок адводзяць...
Ужо зусім ссутонела
над ружовымі будынкамі
а за агароджай лякарні
румянец анемічны
над бясконцымі прадмесцямі

з дамоў зусім аднолькавых
між якіх зямля парай дыхае
і паляць лісце і вецце

Восень...

і зямля знявечаная чарвівай
капустай, звялымі кветкамі...

Чуў я, як гусі дзікія
гагалі над паркам каля лякарні
восеньскім – вясновым – ранкам

Чуў я іх гаганне ўранку
вяснова-восеньскім ранкам

Яны дудзелі

дудзелі:

«На поўнач? На поўдзень?

На поўнач! На поўнач!

Наперад – удалеч, удалеч...»

Жыве ўва мне бадзёрасць

Ведаю: анікому –

мне нават – яе не знішчыць.

*

Поўня ўзыходзіць. Цемра
ўжо над раўнінай зімовай.
Лебедзя зоры з імпэтам
дзікім штурхаюць да Леды.

Пух лебядзіны блякне
як снег на ваду ўпаўшы
Лебедзь тут голаў схіляе
долу да зоркі што кліча
долу дзе люду спадзевы
жоўтай ён дзюбай шукае
ў чорным смаляным глеі.
Вод чарната сухая.
Вопрадні яго страва.
Леда яго журбота.
Ён жа істот жывымі
мусіць глытаць заўсёды:
іх адчуваць змаганне –
як іх усіх ванітуе,
як у валлё ўваходзяць,
мець ад іх насычэнне;
прагу адчуць іх да волі,
іх не сустрэўшы ні разу.

Гімнасафіст (*Gymnosofisten*)

Тое, што маю на ўвазе,
чаго жадаю, –
іншае штосьці,
заўсёды іншае штосьці...

Знешнія¹ абставіны чалавека:

тут, цяпер, толькі гэта, факт.

Унутраныя² абставіны чалавека:

калі заўгодна, толькі не зараз,

дзе заўгодна, толькі не тут,

што заўгодна, толькі не гэта...

А таму чаго я хачу? Што маю на ўвазе?

Ведаю, што гэта такое – і не ведаю!

Яно не мае ніякага імя, ні месца, ні кшталту.

Не магу яго паклікаць, не магу патлумачыць.

Гэта тое, што атрымоўвае імя, калі я клічу,

Гэта тое, што набывае сэнс, калі я тлумачу,

Гэта тое – але перш, чым пачаў я клікаць,

Гэта тое – але перш, чым пачаў я тлумачыць;

Гэта тое, што яшчэ не займела імя.

¹ Унутраныя.

² Знешнія.

Тое, што займела імя тое – не што іншае –
Гэта крок наперад, перш чым я зрабіў яго,
Гэта крок назад, калі я зрабіў яго,
Гэта крок у бок, перш чым я ўчыніў яго,
Гэта крок у іншы бок, перш чым я ўчыніў яго,
Ён наўпрост над маёй галавой, перш чым
я падняў яе.

А калі падняў – дык наўпрост пад маімі нагамі.
Гэта як жамяра, за якою гоніцца ластаўка.
Гэта як ластаўка, што гоніцца за жамярою.
Гэта там, дзе я быў, і было гэта там, дзе я ёсць.
Хто ведае? Хто ведае? Хто ведае?
Гэта тое, што ведаю я,
стоячы на адной назе ў балоце:

Святы Пан Жыццё, Святая Пані Смерць
на моцы Пана Чагосьці Іншага,
абодва профілі чатырохгаловага боства
на моцы сваёй палавіністасці, на моцы
сваёй паўвідочнасці,
на моцы адвернутага твару,
на моцы Пана Чагосьці Іншага,
нябачнага, нябачанага, не абвешчанага
ў пісьмовых крыніцах,
аднак усюды называнага, хоць і не называнага,
усюды знанага, хоць і нязнанага!

А не святы адзін толькі Пан Факт –
той, хто паварочваецца тварам да нас,
на моцы паўвідочнасці ў відочнасці
такіх дваіх шанаваны,
як Пан Жыццё, як Пані Смерць,
але святы, святы, святы на моцы аднаго сябе самога –
то Пан Чагосьці Іншага!

І ўсё ж існуе найвялікшая таямніца,
што захоўваецца яшчэ недзе,
заўсёды ў іншым месцы...

О чапля, о бусел, о фламінга!
вы наймудрэйшыя птахі,
вы мяне абступілі на золку
сярод кветак, што абуджаюцца,
стоячы на адной назе ў балоце.

Absentia animi¹

Увосень

Увосень калі надыходзіць хвіля развітання

Увосень калі ўсе веснічкі адчыненыя

убок абсурдных лугоў

дзе гніюць нерэальныя грыбы

а запоўненыя вадой каляіны вядуць

у нікуды і слімак у дарозе

і матылёк з патрапанымі крылцамі ў дарозе

у нікуды – як да адцвілай ружы

самай маленькай і самай брыдкай І даўганожкі

гэтыя дурнаватыя д'яблікі

на сагнутых ножках ап'янелыя ад святла вечаровай лямпы

а нават лямпа якая гаснучы ціха напявае

пра знікомае мора святла палярнага мора думак

з вялікімі ўдоўжкі хвалямі

пены што шыпіць нячутна

з серый падзеленых на серыі

з нічога праз нішто да нічога

тэза антытэза сінтэза абрасакс абрасас Тэза

(як стукат швейнай машыны)

¹ Рассеянасць душы (лац.).

А павукі прадуць у цішыні начы свае сеткі
а цвыркуны падчышчаюць

Абсурдна ўсё гэта.

Нерэальна. Бессэнсоўна.

Увосень

праз мой верш прабягаюць шумы й шамаценні –
словы знаходзяцца ў іх на службе пакуль не пойдучь
у адпачынак

а тады на іх асядае пыл або раса
пакуль іх у віры не закруціць вецер сучкі і не кіне іх
недзе ў іншым месцы

Той хто за любы кошт шукае сэнс усяго існага
даўно ўжо ўцяміў

што сэнс шамацення ў шамаценні
якое само ў сабе нешта зусім іншае
чым мокрыя галёшы што тупаюць па лістоце
рассяяныя крокі ў парку на кіліме лісця
што пяшчотна абляпляе мокрыя галёшы
рассяяныя крокі

Ты блукаеш збіваешся са шляху

Не так хутка

Затрымайся на хвілю

Пачакай

Увосень калі

І я тут
Тэза антытэза абрасакс
Ты і я таксама

О далёка-далёка адсюль
дзе плавае ў ясным небе хмарка
адразу ж над вершалінай дрэва
у шчаснай недасведчанасці!
О глыбака ўва мне
дзе адлюстраваны ў чорнай гладзі
жамчужнага вока

у шчаснай недасведчанасці
вобраз хмаркі!

Гэта не тое што ёсць

Гэта нешта іншае

Яно ў тым, што ёсць

але яно не тое што ёсць

Гэта нешта іншае

О далёка-далёка адсюль

у тым, што па-за межамі гэтага

ёсць нешта блізкае!

О глыбака ўва мне

у тым што блізка

ёсць нешта з таго далёкага

нешта далёка-блізкае

у тым што тут-далёка

нешта ані-ані

у тым што або-або:

ані хмарка ані малюнак
ані малюнак ані малюнак
ані хмарка ані хмарка
ані ані ані ані
але нешта яшчэ!
Адзінае тое што ёсць
штосьці іншае!
Адзінае тое што ёсць
у тым што ёсць
гэта іншае!
Адзінае тое што ёсць
у тым што ёсць
гэта тое што ў ім
нешта іншае!
(О души калыханка –
спевы пра нешта іншае!)

О
non sens¹
non sentiens non²
dissentiens³
indesinenter⁴

¹ не мае сэнсу (лац.).

² не адчувальнае і не... (лац.).

³ неадчувальнае (лац.).

⁴ няспынна (лац.).

terque quaterque¹

pluries²

vox³

vel⁴ абракадабра

Абракасас абрасакс

Тэза антытэза сінтэза

якая зноў ператвараецца ў тэзу

Абсурдна ўсё гэта.

Нерэальна. Бессэнсоўна.

А павукі прадуць у цішыні начы свае сеткі

а цвыркуны падчышчаюць

Увосень

¹ тройчы і чатыры разы (*лац.*).

² шматкроць (*лац.*).

³ голас (*лац.*).

⁴ або (*лац.*).

(З ЦЫКЛУ «РУЖА З АЛЬМАГА»)

(Att se och älska...)

Кахаць праз позірк, не кахаць праз дотык
хто мяне змусіў? Не не баязлівасць,
а ўнутраны разлад. Не дэфіцыт
пачуццяў цёплых і глыбокіх, а
зашмат да дна замерзлага запалу!
Журба паміж самотамі – той, што ад мора,
самотай нутраной, і той, сярод людзей,
самотай вонкавай – як раздзіраюць коні! –
спрабую выбраць з іх каторую; яны ж
мяне бязлігасна знішчаюць, выстаўляючы
на трэцюю самоту, на пустэчу
спакою, поўную духмянасцяў,
палынных пахаў і аслоў паўдзікіх,
што лататы даюць – і неўзабаве потым
ператвараюцца ўжо ў міражы ці здані...
Якая мне карысць з таго дзясятка тысяч?
Далёка валадар вялікі, край – бясконцы,
няспынна адступленне, я шукаю ворага

я сам, так, ніхто іншы. Ні шчыты, ні дзіды
ў аблоках пылу не забліскаюць. Ніколі
не страчу правае рукі, а галавы – тым болей,
а сэрца й пагатоў. Здабуду перамогу!
Ці можа нехта выйграць, не губляючы
хоць частачкі сябе? Мая віна – нявіннасьць.

*Envoi*¹

Як водбліск мора, зорка: ўспыхне, згасне ўраз.
Яе святло дрыготкае – у мігаценні.
Так я стаяў шматкроць перад сусветам, і ў той час
пра тое разважаў, а што за лёс мяне сустрэне.

Па волі хваляў плысці – выйсце гэткае адно
Знаходзіў я, аднак жа існавала і другое:
Бясплённы супраціў. Чым я намацваў лепей дно,
тым думаў больш, што ёсць і будзе што са мною.

У чалавека сутнасць – быць. Іначай – каляіна,
Што не вядзе да мэты ці, урэшце, прывядзе.
На раме піша золатам агонь. Сцяжына
Святла ад поўні – зыб ад ветру на вадзе.

¹ Пасланне (франц.).

Элегія

(Elegi)

Я заўжды з нутра свайго чэрпаў суцяшэнне
я заўжды адтуль наталяў смагу халоднай вадой
І сваім палахлівым нерашучым жыццём
я ахвотна мяняўся з жыццём дзяцей вясёлых
або тых, што танчаць на беразе мора
мора ў сутонні і ў ззянні месяца
Я напраўду тое рабіў ахвотна
Але живеш адно толькі лета
і той, хто пырхае, ён пырхае
і той, хто раіцца, той раіцца
і той, хто трымаецца ўбаку
будзе трымацца ўбаку, і ніхто таго не зменіць
Той палахлівы, хто хоча быць іншым
Той палахлівы, хто хоча быць усім
Якія здранцвелыя яго выкручванні
На лаве паспяваюць нарасці-лішайнікі
Якая гарачая яго здранцвеласць
Ён выглядае скалой непрыступнай
Яго адчувае смага, з расы твар ягоны
Ён ніколі не забывае, што плаваў
Ён ніколі не забывае нетраў зямлі...

Што жывіць птушак?..

(Vem föder fåglarna?..)

Што жывіць птушак
пад блакітным небам?
І ўсё ж! Іх корміць крыху бесклапотнасць
і трошкі юр.
А што лілеі?
Іх жывіць іх прызначэнне.
А што ж тады жывіць гультая?
Відаць, гэта нейкі бог.
Выпрастай плечы й спіну, гультаю.
Спрабуй лёжачы прыняць годную паставу.
Цябе жывіць не хто іншы, як сам Бог.
Ты да абранцаў, напраўду, належыш!

З кнігі «Увосень» (1951)

Рэчаіснасць (прыснёная)

(En verklighet [drömd])

Я не веру ў замагільнае жыццё –
веру ў жыццё гэтае
І цяпер, калі жыццёвыя сілы спынілі свой рост
і я ледзьве паспеў да позняга лета, маёй пары года
я ўзгадваю
як я раней баяўся стракатання цвыркуноў,
а ўжо ад таго страху не засталася нізвання.

Ужо сцямнела.
стужка прасёлка, адбіваючыся
чырванаватым святлом,
то знікае ў гаях, то выбягае з іх
і за кожным паваротам
адкрывае таямніцы колераў і святла
З захапленнем іду
уздоўж старога плоту, які таксама са мною
Гэта той момант, калі нават камяні
напружана думаюць
Гэта той момант, калі гэтая вялізная істота-зямля
дыхае і пахне. Якія колеры ў прыцемку!

Фіялетаваы палі, валуны ў зменлівым
задуменным блакіце
і лісцевы лес настолькі багаты адценнямі
як калі б гэта быў яго ўласны пошум!
Жоўты лісток яшчэ надта рэдкі
Па адзін бок дарогі – палеткі збожжа
па другі бок – хвойны бор
і пасевы ад жоўтых да чырвоных
і залаціста-бурія снапы
і пясчаны прасёлак чырванаваты,
я люблю такія простыя дарогі
толькі для тых, хто ходзіць пешкі, і для цяжкіх вазоў
якія цягнуць лагодныя коні
такія дарогі мне падаюцца гэткімі ж добрымі,
як і любая філасофія жыцця
І кожны краявід, і кожная ў ім перамена змяшчае
усе магчымыя ландшафты
а гэтае жыццё змяшчае ўсе магчымыя жыцці –
цвыркуноў, светлякоў, барсукоў – усё магчымыя жыцці
і таму жыццё будзе працягвацца, яно працягнецца
ва ўсё вышэйшых і вышэйшых сферах –
стаўшы таксама жыццём вечаровых хмараў і зорак,
і заселеных светаў –
і нябачных жыццё, і мёртвых істот таксама

Бо іншага жыцця не існуе:
усе яны живуць і будуць жыць
усё аддае сваё жыццё ўсім
і пазычае сваё святло ўсяму
усё хавае сваё святло перад усімі
і жыве з усіх і за кошт усіх
і гэта не добра і не кепска
Папросту яно так ёсць
Існуе адчуванне шчасця, якое прыходзіць рэдка, але
ўсё ж прыходзіць
Існуе таксама сведчанне нашых адчуванняў
і гэта – прага да жыцця.
Мімалётнае ўсё, што мы ўсведамляем
ды мімалётнае не значыць марнае.
Такое заканчэнне маёй букалічнай песні.

Калі вы зайшлі ў марнасці...

(När man kommit så långt...)

Калі вы зайшлі ў марнасці гэтак, як я, далёка
кожнае слова робіцца зноў цікавым:

Знаходкі ў перагноі

якія падчэплівае археалагічная лапатка:

Маленькае слова *ты*

можа быць, шкляная пацерка

што калісьці была ў некага на шыі

Вялікае слова *я*

можа, гэта крэменю аскалёпак

якім нехта бяззубы драпаў

цвёрды кавалак мяса.

З КНИГИ «ЗАБАЎКІ» (1955)

Perpetuum mobile

Старая звычайная пляшывасць

Старая звычайная пляшывасць

Старая звычайная пляшывасць

Старая ганебная штодзённасць

Старая звычайная ганебнасць

Старая ганебная зычлівасць

Старая зычлівая шматслоўнасць

Старая пошлая таемнасць

Старая таемная шкадлівасць

Старая паблажлівая пошласць

Старая шкадлівая бурклівасць

Старая бурклівая паблажлівасць

Старой прыемнай маральнасць

Старой гнюснай ганебнасць

Старой зычлівай пляшывасць

Старой звычайнай пляшывасць etc.

Кітайскі гафт
(Kinesiskt broderi)

Сэрца – гняздо агністай птушкі
збудаванае з галінак жылаў
засланае полымем. Толькі птушка
сядзіць там на яйках у яшчэ большай
спякоце. Ад яе грудзей і бакоў
здаецца полымя курчыцца
Нерухома яна трывае на нябачным яйку
толькі крыллем махае, а пер'е хваста
звісае з краю гнязда. Або ўзрывае
на хвілю, каб ухапіць кузурак
выяваў і думак, што знікаюць
у шоўку паветра, як толькі ўзлятае птушка
і яе відаць зноўку толькі тады, як яна спачывае
у полымі й прыгладжвае сваё пер'е дзюбай.

З КНІГІ «ОPUS INCERTUM» (1959)

Паэтыка

(Poetik)

Якраз у маўчанне ты будзеш услухоўвацца
у маўчанне, што за апастрофамі, алюзіямі
у маўчанне рытарычнае
або ў так званую фармальную дасканаласць
Гэта пошук бессэнсоўнасці
у змястоўным
і наадварот
І ўсё, што я складана прагну апісваць
паводле кантрасту зусім не складанае
а ўсё запоўненае – пустое
Тое, што я напісаў
напісана паміж радкоў

Самотны, самотны

(Ensam, ensam)

Самотны, самотны, назывеш сябе самотным –
але прынец Эмгіёна¹ кажа:

«Я любіў перш за ўсё Шахеразаду
і казкі

потым Дынарасаду, яе малодшую сястру

пасля яе служанку,

пазней яе палюбоўніка нубійца

урэшце яго чысцільчыка абутку

І калі я там уклечваў

злізваючы пыл з ягоных пальцаў

я любіў гэты пыл

І я ўдыхаў яго так глыбока ў лёгкія

што ўсё навокал цямнела ўваччу»

¹ Усходняе памежнае ўладанне Візантыйскай імперыі.

З КНИГІ «МЁЛЬНСКАЯ ЭЛЕГИЯ» (1960)

*Marche funèbre*¹

З боку горада змрочны вецер,
і бліжэй, і далей недзе
цяжкія квінты званоў раскалыханых:
«Пажар! Пажар!» –
у жалобным маршы:
Жылі мы – тады толькі!
Цяпер не жывём мы,
жыць будзем – яшчэ толькі!
Пыхлівасці хвіля –
а д’ябал цяпер у званіцы,
ён, які скараў у нас наша былое,
нашу прышласць,
чырвоны шар гарачкі, што галавакружна
ўзлятае, спадае на нас, імчыцца,
гарачка, якая павольна
нясе мяне прэч, бянтэжыць,
галавакружныя павароты,
што, куляючыся, мяне працінаюць,
ап’яняюць...

¹ Жалобны марш (франц.).

la boule rouge qui bouge et roule¹
час затриманы і час прыспешаны адначасна...
І зноўку...
І зноўку...
І зноўку банальнае перамяшчэнне
павольныя крокі, павольныя рухі
ў дрыготкім *adiantum*², што ў слязах патанае,
бялюткіх лелей жаночая жалоба:
«Кра, кра, кра-а!»
О чорныя птахі,
вы толькі тады й спявалі!
Цяпер вам не да спеваў,
вашы спевы наперадзе – яшчэ толькі!
О *saisons, о châteaux*!³
О вярба на ўзбярэжжы, о Вавілоне!
Таго бласлаўляю,
хто мог бы ўхапіць тваіх немаўлятак
і аб скалу іх раструшчыць!

¹ Чырвоны шар, які ў руху, коціцца.

² Папарацевая расліна, венерын волас (*лац.*).

³ О поры года, о замкі! (*франц.*).

З кнігі «Ноч у Отачацы¹» (1961)

Пра мастацтва немагчымага (*Till det omöjligas konst*)

У мастацтва немагчымага
прызнаюся сабе
у яго я веру
але вераю, якая называецца недаверам.

Я ведаю:

Тут усе заклапочаны магчымым
Дазвольце мне не быць заклапочаным
наконт таго, што магчыма і немагчыма.

Як Ян Хрызастом, які на іконах нясе сваю галаву
то на здаровых плячах
то яшчэ й на выцягнутым перад сабою сподзе:
аддадзены на ахвяру і той, хто яе складае
Так я прызнаюся сабе
што ёсць мастацтва немагчымага
мастацтва любові да жыцця і самазнiшчэння
адначасова.

¹ Горад і мясцовасць у цэнтральнай горнай частцы Харватыі.

Увосень
(*Om hösten*)

Увосень
або ўвесну –
што робіцца?
Мора дыхае аднолькава цяжка
Мора аднолькава паблісквае потым
Стыхіі забываюцца аднолькава хутка,
потым і пасля таго, як яны здарыліся.

А паміж гэтымі лініямі з'яўляецца след ступака,
знікаючы на даляглядзе –

гэта мае сляды.

Што я разбіў, тое сабраў,
што я сабраў, ізноў разбіў:
так бавіцца бог на зямлі.

Рэшта – гэта маўчанне пустэльні,
рэшта – тыя геаметрычныя лініі,
якія аддзяляюць нас ад Нічога,
якія злучаюцца з Нічым.

Вакол мяне такая ціша, што я мушу крычаць.

Вакол мяне такая ціша, што майго крыку не чуто.

Пра чысціню і шлях да чысціні
(Om renheten och vägen till renhet...)

Пра чысціню і шлях да чысціні: Яны лічаць,
што чысціня
цнатлівая, ды цнатлівай чысціні не бывае.
Добрая чысціня мае свядомасць, і ніхто не можа
быць чысты
без таго, каб папярэдне не забрудзіцца –

трэба забрудзіцца, каб магчы быць чыстым
трэба скрасці, каб магчы быць сумленным,
трэба схлусіць, каб магчы быць праўдзівым,
той, хто хоча спазнаць чысціню кахання,
павінен наведваць бардэлі,
той, хто хоча быць цвярозым, павінен
стаць алкаголікам

і т. д.

калі матэрыял якасны, грахі робяцца дабрадзействам.
Якраз так я і жыў.

3 КНИГІ
«ДЫВАН АБ ПРЫНЦУ ЭМГІЁНЕ» (1965)

(Jag hörde i drömmen...)

Я чуў у сне:

– Хабіб, ты хочаш гэтую цыбуліну
ці проста яе скрылік?

Тут мяне ўзялі вялікія сумневы

Гэта загадкавае пытанне

было пытаннем майго жыцця!

Што для мяне лепш – частка за цэлае

або цэлае за частку?

Не, я хацеў і таго, і другога:

частку цэлага й само гэта цэлае

І нічога спрэчнага ў тым выбары не было.

Бачу цябе на адлегласці...

(Jag ser dig, avlägsen...)

Бачу цябе на адлегласці
Як ты ўзносішся з Мора Дыму
ў прастай сукенцы з фальбонкамі
Ты ж мяне не бачыш

Гэй ты, Незнаёмка
Я імкнуся да цябе
Я вяслую да цябе
як той, у каго толькі адно вясло
Можа, нехта й жвавей вяслуе
з другога боку
Мае рукі нішчацца ў бітве
колы Дзён і Начэй
апісваюць судна
Я ніколі не выпушчу цябе з рук
Ты
маім вяслom быць павінна!

Калі б мог я апісаць Вышыню
(*Kunde jag beskriva Höghet...*)

Калі б мог я апісаць Вышыню
я б выбраў сіняе
і дзве парушынкi Золата:
Зорку на галаве
зорку ў нагах
а пад нагамі люстраны адбітак
што завяршаўся б зоркаю.
Калі б мог я апісаць шырыню
я б выбраў абдымкі
бо мае адчуванні
падманныя, прымітыўныя
яны не разумеюць рэчаіснасці, што Ёсць –
няма ніякіх Зорак
там дзе Галава твая
і няма ніякага Пункту Апоры
там дзе стаяць твае ногі
Але ёсць цяля тваёй мілаты
якую я спазнаў.

Ты, у чыёй уладзе...

(Du som har makt...)

Ты, у чыёй уладзе
быць паслухмянай
не прагнуць
не Быць

О, хто ж не любіць цябе
тую, што вызваляе нас ад каханья
народзінаў, болю ды смерці!

Адну кулю адліў я на цябе...

(En kula har jag stöpt åt dig...)

Адну кулю адліў я на цябе
каб трапіць па табе ў маім сэрцы
Яна з каменю, выразаная вязнямі
Яна з волава, маканага ў крыві
Яна з жалеза, маканага ў мёдзе
Яна са сплаву, сяк-так
апрацаванага
каб лепей разрываць
каб ты адчула
што значыць канаць ад каханья.

Агіясма¹
(*agiasma*)

Чорны абраз
у срэбры, абцалаваны
Чорны абраз
у срэбры, абцалаваны
У срэбры
чорны абраз абцалаваны
Вакол абразá
белае срэбра абцалаванае
Вакол абразá
сам метал абцалаваны
Пад металам
чорны абраз абцалаваны
Цемра, о цемра
абцалаваная
Цемра ў нас уваччу
абцалаваная
Усё, чаго мы праглі
абцалаванае
Усё, чаго мы не праглі
скрозь абцалаванае

¹ Святыня (*грэцк.*).

Усё, чаго мы пазбеглі
абцалаванае
Усё, чаго мы прагнем
цалуем зноў і зноў.

З КНИГІ «КАЗКА ПРА ФАТУМЭХ» (1966)

Твае вочы ззяюць

(Dina ögon glöder)

Твае вочы ззяюць
чырвоным віном
Як патушыць іх жар?
– Толькі піць з келіхаў гэтых
абодвух пацалункі
прагна, адзін за адным –
потым ты зноў іх запоўніш
жоўтым віном, якое
мне больш за ўсё смакуе.

Ёакім і Ганна

(Joachim och Anna)

Так паказана сустрэча святога Ёакіма
са святой Ганнаю
Так бачаць яе сустрэчу з ім
Прыйшлі яны ад розных анёлаў з адною весткай
і гэтых анёлаў было яшчэ відаць
на залатым тле абразá ў верхніх кутках
Прыйшлі яны, кожны з брамы сваёй
і сустрэліся на вуліцы
перад зубчастымі мурамі палаца
О, як яна ляцела да яго ў абдоймы
як паклала рукі яму на грудзі
Як яе плашч адбліскваў чырванню
падчас парыўных рухаў
як яна падняла твар
у вялікай радасці і ў вялікай
ласцы. Да каго?
Да яго? Да сябе?
Ад пяшчоты да свайго лёсу
У гэтым лёсе была яе надзея

І Ёакім прыняў яе
зялёным адліваў яго плашч
Ён левай рукою падхапіў яе пад локаць
і лёгка праваю нагой наступіў на яе
левы чаравік з чырвонага саф'яну.

Стод

(Хоанон)

У табе я маю цудатворны абраз
гэта значыць тое, што не маю нічога
як ён валодае мной, так я валодаю ім
Ён быў дадзены мне ў дзень, калі яна
«явілася мне»

у час вызначаны, у вызначаным месцы
Панагія гэтая яўляецца мне
калі душа пажадае. Абапёршыся на руку
на лаве, калі глядзець у зваротнай перспектыве
стаіць у святарскім уборы дарослы дзіцёнак
апошні прынц у родзе маім
Я выдаляю яго, бо атрыбуты любяыя
што належаць да гэтай Панагіі, можа выдаляць
вось так рабаўнік зрывае абклад з чыстага срэбра
з чарнарукага абцалаванага абразá
Я выдаляю карону й абодва крыкі радасці
анёлаў з аблокаў на тле залатым у верхніх кутках
Я здымаю спражкі з яе галаўнога покрыва
прыбіраю тканіну з валасоў, шыі, плячэй
разгладжваю складкі справа над яе грудзямі
і складкі злева – лагодзячы боль.

Я здымаю, як павуцінне
тонкую споднюю бялізну, робячы таямніцу
раскрытай і нераскрытай адразу, і яна глядзіць на мяне
піўнымі вачыма ў блакітных зрэнках –
глядзіць на мяне нерухома... Я выдаляю рукі
бурую руку з ружай, карычневыя грудзі
справа, а потым злева, пяшчотна лагодзячы
боль, здымаю пояс, пацалаваўшы
Выдаляю чало, пасму з твару, шчокі
і ўрэшце вялікія вочы, якія глядзяць на мяне
глядзяць пільна-пільна, нават калі іх прыбралі
Я выдаляю тло залатое ды грунт
аж пакуль не аголіцца жылкаватае дрэва:
той кавалак даўні бурай паваленай алівы,
што праз нейкі цуд ацалеў пасля буры калісьці
і прыбіўся да берага недзе на поўначы. У дрэве
амаль незаўважнае вока: яно засталася з галінкі
што была зламаная, калі дрэва было зусім маладое.
Ты глядзіш на мяне. Адзігітрыя, Якая Цалуе.

(Att lida är svårt...)

Пакутаваць цяжка
Пакутаваць без кахання цяжка
Кахаць без пакут немагчыма
Кахаць цяжка.

3 КНІГІ
«УКАЗАЛЬНІК ШЛЯХУ Ў ПЕКЛА» (1967)

Сярод памерлых...

(Nos de döda...)

Сярод памерлых жыве ўяўленне аб прыгажосці
У іх мёртвых жыццях трывае мара аб прыгажосці
Хто не бачыў ці не адчуваў жудасці
таго ліхога жыцця, для якога нас нарадзілі –
той не сасніць і сноў аб прыгажосці
ён не бачыў зьяння месяца над ракою
як відзежы, мары аб прыгажосці
Ён не адчуваў тугі па нырку на Месяц
па марах пра смерць, летуценнях аб прыгажосці
здароўі шчасці міласці й жарсці
там яна, прыгажосць
У гэтай жорсткасці нашага жыцця
мілосць – гэта мара аб прыгажосці.

(Hon sade: – Möta dig är min tröst...)

Яна прамовіла: «Цябе спаткаць – адзіная суцеха
і думка адзіная. Дзень быў павольным скананнем.
Чакаю начы, калі чую твой голас: *іду, іду!*
калі чую твой голас: *я тут, пад дзвярыма!*
Ляж ніцма, рукі ўздоўж бакоў
Дыхай глыбока, грудзі вышэй. Сэрца майго сэрца
думкі маіх думак – хай усё ідзе на дно!
Душа маёй душы, дай мне провід таго, што дзеецца:
Дзверы зарыпелі. Сціхае хрумстанне пацукоў.
Дзверы разнасцежаны, сцены хіляцца ўбок
як ад скразняку. Спачываю ў паветры, пад адкрытым небам
Ён стаіць побач. Нахіляецца, талопіць позірк
у мае прымружаныя вочы. Унутры іх
бачу цень яго. Прышло з ім імгненне
з ягоным выглядам, прышло яно з ім самім.

З ПАСМЯРОТНАЙ КНІГІ «ПАРТЫТУРА» (1969)

У лесе, ведаеш...
(*I skogen du vet...*)

У лесе, ведаеш, стаіць цудадзеіная мадонна
На цокаль, бывае, яе наткнешся, калі заблукаеш між дрэваў
Яна як маленькі бронзавы звон, мае форму
дзяўчынкі маленькай з настаўленым каўняром
Усю яе не разгледзець, постаць з цьмянага срэбра
Запоўшы ёй пад падол, ты ўбачыш нутро
скляпеністае, як скарбніца Атрэя, велізарны
звон той, ды там, дзе быў яго язык, цяпер няма нічога:
Калі спытаеш пра сына, ведай, іх шмат: X, Y і Z
Можа, знойдзеш дзверы ў складках яе бялізны
і намацаеш кірунак шляху, па дзіўных прыступках угору
што ідуць няпэўнай спіраллю, як вакол Пізанскай вежы
Ісці пачнеш і закружыцца ў галаве. Розныя прыступкі
парушана спіраль гравітацыі, уменне трымаць раўнавагу
нібыта прыроднае, знікла, й спатыкаешся ты
Вышэй за скляпенне талія, ты бачыш яе ля пояса
знутры, у ззянні фарбаў – малінавай, бэзавай, жоўтай
Аздоблена плоскім, ружовым каменнем, гранатам
берылам, аметыстамі, аквамарынам

Трохкутная камера кожны камень, унутр вузкі канец
паўсюль абাপал кілімы, акно нібы гіпатэнуза
або прастакутная – тры кілімы і стол пасяродку
Між камераў можна хадзіць або зрабіць пярэдых
сабе пад настрой і пад колер. Можна ўсе памяшканні
прайсці і не вяртацца. Змяніўся ракурс,
пайшоў я вышэй – убачыць сэрца не здолеў
ды ўбачыў упрыгожанне: акном-разеткай ззяла
яно ў яе на грудзях. Вышэй жа я ўзлез раз адзіны –
ў яе галаву. Там пуста было. Я лунаў бязважкі.

Я ўзбунтаваўся...

(Jag gjorde uppror...)

Я ўзбунтаваўся супраць іх
не таму, што яны былі як д'яблы
не таму, што яны былі як святошы
а таму, што яны не мелі жарсці
як у сваёй д'ябальскасці
так і ў сваёй пабожнасці
бо яны былі шараговыя:
святло іх
не давала ценю
іх цень не захінаў святла

Нянавісьць параніла мяне...

(Nat har sårat mig...)

Нянавісьць параніла мяне
Нянавісьць зрабіла з мяне калеку
Але тое, што параніла, можа таксама лекаваць
так кажа аракул. Таму няхай нянавісьць
знішчыць маю нянавісьць... Багі, вы што
жывяце ў камені, у кавалку дрэва
калі я нажом або разцом выклікаю
рысы вашых скрыўленых абліччаў –
о, няхай нянавісьць знішчыць маю нянавісьць
а паверхня каменю і слаі драўніны няхай
стануць мяккімі й гладкімі для маёй рукі.

О Смерць!..

(O Död! Du som blivit...)

О Смерць!

ты што стала сэнсам майго жыцця

пакажы мне сваё аблічча

каб я не мусіў як археолаг

раскопваць сваю магілу

Пакажы мне сваё аблічча

і каб тое было аблічча жанчыны

якая ўсміхнецца мне

і возьме ў свае абдоймы

ЗМЕСТ

З КНІГІ «ПОЗНА НА ЗЯМЛІ»

кветкі за шыбай заснулі.....	5
Рамэа і Джульета	6
плёскаць хваляў.....	8
клімактэрыі	9
апафеоз	10

З КНІГІ «ПРЫСВЯЧЭННЕ»

Прысвячэнне.....	11
Магія восені.....	13
Спеў на суняццё болю.....	14

З КНІГІ «ЖАЛОБА І ЗОРКА»

Дыфірамб.....	15
Я думаю.....	17
Надпіс	18
Начное евангелле	19
Пясок стагоддзяў.....	20

З КНІГІ «СПЕЎ НА ПАРОМЕ»

Вазьмі й пішы	22
Веру ў самотнага чалавека.....	29
Існуе нешта.....	30
Што ні чалавек, то сусвет.....	32
Эйфарыя.....	33

З КНИГІ «NON SERVIAM»

Стакгольмская вуліца.....	35
Лебедзь.....	36
Гімнасафіст	39
Absentia animi	41
<i>(З цыклу «Ружа з Альмага»)</i>	
*** (Кахаць праз позірк...).....	48
Envoi	50
Элегія.....	51
Што жывіць птушак?..	52

З КНИГІ «УВОСЕНЬ»

Рэчаіснасць (прыснёная).....	53
Калі вы зайшлі ў марнасці...	56

З КНИГІ «ЗАБАЎКІ»

Perpetuum mobile	57
Кітайскі гафт	58

З КНИГІ «OPUS INCERTUM»

Паэтыка	59
Самотны, самотны	60

З КНИГІ «МЁЛЬНСКАЯ ЭЛЕГІЯ»

Marche funèbre	61
----------------------	----

З КНИГІ «НОЧ У ОТАЧАЦЫ»

Пра мастацтва немагчымага	63
Увосень	64

З КНІГІ «НОЧ НА ДАЛЯГЛЯДЗЕ»

Перспектыва I.....	65
Пра чысціню і шлях да чысціні.....	67

З КНІГІ «ДЫВАН АБ ПРЫНЦУ ЭМГІЁНЕ»

*** (Я чуў у сне...)	68
Бачу цябе на адлегласці.. ..	69
Калі б мог я апісаць Вышыню	70
Ты, у чыёй уладзе... ..	71
Адну кулю адліў я на цябе... ..	72
Агіясма.....	73

З КНІГІ «КАЗКА ПРА ФАТУМЭХ»

Твае вочы ззяюць	75
Ёакім і Ганна	76
Стод	78
*** (Пакутаваць цяжка...).....	80

З КНІГІ «УКАЗАЛЬНІК ШЛЯХУ Ў ПЕКЛА»

Сярод памерлых... ..	81
*** (Яна прамовіла: «Цябе спаткаць – адзіная суцеха...»)	82

З ПАСМЯРОТНАЙ КНІГІ «ПАРТЫТУРА»

У лесе, ведаеш... ..	83
Я ўзбунтаваўся... ..	85
Нянавісьць параніла мяне... ..	86
О Смерць!.. ..	87

Экелёф, Г.

Э35 Выбраная лірыка / Гунар Экелёф; пер. са шведскай
Лявона Баршчэўскага. — Мінск: Выдавец Зміцер Колас,
2019. — 92 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-23-0068-1.

Гунар Экелёф (1907–1968) – шведскі паэт, адзін з самых
яскравых прадстаўнікоў скандынаўскага літаратурнага
мадэрнізму XX стагоддзя. У яго лірыцы рэчаіснасць
мяжуе з мроямі, боскае – з сатанінскім, пры гэтым па-
чуццёвасць паэтычных радкоў адцяняецца выразнай
рацыяналістычнасцю.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

ББК 84(4Шве)-5

УДК 821.113.6-1